

СЕКЦІЯ 5

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК: 930.25:340.13

Борсуковська Анастасія Володимирівна
(*наук. керівник – д-р філол. наук, професор Лукаш Г. П.*)
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЕВОЛЮЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБРАЗУ ВІЙНИ: ВІД МІФІВ ДО ЦИФРОВИХ МЕДІА

Інформаційний образ війни відіграє вирішальну роль у формуванні інформаційної культури суспільства. Важливо розуміти, як медіа та різноманітні культурні наративи впливають на сприйняття воєнних конфліктів, і відповідно на формування громадської думки та політичних рішень.

Інформаційний образ війни значно впливає на формування інформаційної культури суспільства. Від античних часів, коли воєнні події зображувалися через міфи та епічні поеми, до сучасних цифрових медіа інформаційний образ війни еволюціонував, відображаючи зміни у технологіях та соціальних налаштуваннях. Ці наративи формували не лише дозвілля, але й слугували інструментом соціальної когезії та морального навчання.

У Геракліта ми знаходимо: «Війна – батько усього і всього цар. Одним вона визначила бути багатими, іншим – простими людьми, одних зробила рабами, інших – вільними» [1]. На відміну від Геракліта, який, по суті, виправдовував війну, Платон (приблизно 427–347 рр. до н. е.) засуджував її, розглядаючи як найбільше зло. Аналогічної оцінки війни як найгострішого соціального конфлікту дотримувався й інший великий мислитель Давньої Греції – Демокріт (приблизно 460–370 рр. до н. е.). Він говорив: «Громадянська війна є нещастям для однієї й іншої ворогуючих сторін...» [1].

У середньовічній Європі інформаційний образ війни тісно пов'язувався з релігійною риторикою, часто представляючи війни як божественні місії або покарання за гріхи. Таке сприйняття, посилене рукописними літописами, впливало на формування ідентичності та моральні судження, що розширило роль інформації в культурному контексті.

Численні дослідники вбачали роль релігії та церкви у становленні та розвитку державного управління у країнах Середньовічної Європи. Висока соціальна позиція жерців у давніх германців полягала, на думку А. Селицького [2], і в тому, що вони були охоронцями спільного етногенетичного міфу та спільного культу. М. Сюзюмов [2] вважав, що християнська церква в управлінських моделях ранньоварварських держав Європи є римським запозиченням. Дослідник зазначив нерозвиненість власне германських релігійних інститутів і відповідне прийняття католицтва під тиском власної романізованої знаті.

З появою друкарського верстата у новій ері інформаційний образ війни став доступнішим, з'явилися перші газети та друковані бюлетені. Ця демократизація інформації сприяла розвитку публічного дискурсу та критичного мислення, що

зміцнювало інформаційну культуру через доступність та обговорення актуальних подій. Нижче наведено таблицю, яка показує еволюцію інформаційних образів війни протягом різних історичних періодів.

Таблиця 1 – Еволюція інформаційних образів війни

Ера	Характерні засоби інформування	Основні наративи	Технологічні інновації	Вплив на громадську думку
Стародавні часи (до V ст.)	Міфи, епічні поеми	Героїзм, божественне втручання	Усна передача	Зміцнення соціальної когезії, моральне навчання
Середньовіччя (V–XV ст.)	Літописи	Релігійне виправдання, моральні уроки	Рукописи	Формування ідентичності, моральні судження
Початок нової ери (XV–XVIII ст.)	Друковані ЗМІ	Наочність, доступність	Друкарський верстат	Демократизація інформації, критичний дискурс
XX століття	Радіо, кіно, телебачення	Мобілізація, легітимація воєнних дій	Масові медіа	Вплив на національний дух, підтримка єдності
Сучасність (перша половина XXI ст.)	Інтернет, соціальні медіа	Швидкість поширення, участь спільноти	Цифрові технології	Вразливість до дезінформації, активне обговорення

У XX столітті з розвитком радіо, кіно та телебачення інформаційний образ війни набув нових вимірів, ставши потужним інструментом у руках урядів та військових для мобілізації громадянського населення та легітимації воєнних дій. Вплив масових медіа підкреслює важливість медіа у формуванні інформаційної культури, підтримуючи національний дух та єдність.

Сучасні технології, як-от інтернет та соціальні медіа, радикально змінили інформаційний образ війни, роблячи його надзвичайно динамічним та вразливим до дезінформації. Швидке поширення новин і репортажів дає змогу громадянам не тільки споживати, але й активно брати участь у формуванні наративів, що створює ризики маніпуляцій та спотворення інформації. Важливо розуміти та аналізувати ці зміни, щоб зберегти цілісність інформаційної культури й захистити її від негативного впливу дезінформації та маніпуляцій.

На думку Т. Ісакової [3], суспільство стало свідками того, як задовго до прибуття «зелених чоловічків» було розпочато сплановану інформаційну війну й обробку населення. Друковані, теле- та радіомедіа здійснювали системне й інтенсивне насичення інформаційного простору дезінформацією. Значне місце в цьому процесі відведено інтернет-ресурсам. Створено квазіреальність, у якій активну роль відіграли як політичні діячі, так і представники культури й техніки, які користувалися заслуженим авторитетом. Впливаючи своїми поглядами на пересічних громадян, вони спонукали населення провести та взяти активну участь у так званому референдумі і включенні Криму й Севастополя до складу Російської Федерації [3].

Отже, інформаційний образ війни продовжує відігравати ключову роль у становленні інформаційної культури. Від античних епічних поем до сучасних циф-

рових платформ, історичні зміни у способах поширення та сприйняття інформації впливають на громадську думку та політичні рішення. Важливо розуміти та аналізувати ці зміни, щоб зберегти цілісність інформаційної культури і захистити її від негативного впливу дезінформації та маніпуляцій.

Список використаних джерел

1. Слободянюк А. Психологія управління. Вінниця: ВНТУ, 2012. URL: <http://surl.li/njaro> (дата звернення: 08.04.2024).
2. Лісничка В., Омельчук В. В. Релігійна політика стародавніх і середньовічних держав. Київ: Персонал, 2017, 608 с. (Серія: Світові традиції державного управління; вип. І.) URL: <http://surl.li/stqcg> (дата звернення: 08.04.2024).
3. Ніколенко Н. Інформаційний фронт російсько-української гібридної війни. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022, 49 с. URL: <http://surl.li/stqch>

Анотація. Висвітлено сучасне розуміння образу війни і вплив інфосфери на ціннісні установки особистості в цифровій культурі. Простежена трансформація сприйняття воєнних конфліктів від античних поем до цифрових медіа. Вивчення цих наративів сприяє виявленню ролі війни і людини в соціальній когезії та політичних процесах, підкреслюючи значення критичного осмислення інформаційних потоків у сучасному світі.

Ключові слова: інформаційний вплив, дезінформація, інформаційна культура, медіанаратив, образ війни.

УДК: 930.25:340.13

Голуб Ірина Вячеславівна

(наук. керівник – канд. іст. наук, доцент Климова К. І.)

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ТЕНДЕНЦІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО ДОКУМЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО АРХІВНОГО ФОНДУ ТА ВИКОРИСТАННЯ АРХІВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Правові аспекти діяльності архівів, зокрема й у сфері забезпечення доступу до документів Національного архівного фонду (далі – НАФ) та використання архівної інформації, опинившись у фокусі уваги наукових студіювань, охопили широкий діапазон проблем: лібералізація та свобода доступу, правове регулювання єдиного порядку доступу, правові обмеження щодо доступу (державна таємниця, захист таємниці особистого життя, дотримання прав у сфері інтелектуальної власності), доступ до архівів спецслужб [1], режими доступу, доступ до архівних кримінальних справ, незаконний доступ до архівних документів, критерії відмови архівними установами у доступі до документації, доступ до архівних документів і забезпечення громадянських прав, розширення доступу до приватних архівних збірань, право та доступ до архівної інформації у цифрову епоху, доступ і захист даних [2], архіви й авторське право в інформаційному суспільстві [3], зарубіжний досвід і практика правового регулювання доступу до документів та їх вплив на українське архівне законодавство [4] та ін.

ІХ Всеукраїнська наукова студентська конференція

«Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (м. Вінниця, 12 квітня 2024 р.)